

Årsbudsjett 2025 - økonomiplan 2025-2028

Utvalg	Utvalgssaksnr.	Møtedato
Hovedutvalg for helse og omsorg	2024/20	26.11.2024
Hovedutvalg for oppvekst og kultur	2024/22	25.11.2024
Hovedutvalg kommunalteknikk og arealplanlegging	2024/30	25.11.2024
Hovedutvalget for landbruk og utmark	2024/46	26.11.2024
Eldrerådet	202416	26.11.2024
Ungdomsrådet	20244	25.11.2024
Rådet for personer med nedsatt funksjonsevne	202417	25.11.2024
Formannskapet	2024/67	27.11.2024
Kommunestyret		11.12.2024

Vedlegg økonomiplan:

https://pub.framsikt.net/2025/amot/bm-2025-årsbudsjett_2025_-_økonomiplan_2025_-_2028

Andre vedlegg:

- 1 Osen barnehage- bakgrunn for forslag om nedleggelse
- 2 Kontrollutvalget i Åmot - protokoll budsjett og revisjonsarbeidet 2025
- 3 Kontrollutvalget i Åmot - budsjett 2025
- 4 Innspill til gebyrregulativ - Åmot kulturråd

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

De hovedprioritering og mål som ligger til grunn i kommuneplanens handlingsdel, og som er videreført i økonomiplan 2025-2028, vedtas som retningsgivende for kommunens ressursbruk og prioriteringer.

Årsbudsjettet er bindende for kommunestyret og underordnede organ.

1. Driftsramme

1. Driftsbudsjettet for 2025 vedtas som vist i Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd og Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd slik de kommer frem i vedlegg til økonomiplanen.
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta korrigeringer av korrekturmessig art i dokumentet samt avstemme årsbudsjett 2025 for mindre tekniske korrigeringer.

2. Investeringsramme

Investeringsbudsjettet for 2025 vedtas som vist i Bevilgningsoversikter investering etter § 5-5 første ledd og Bevilgningsoversikter investering etter § 5-5 andre ledd slik de kommer frem i vedlegg til økonomiplanen.

3. Inntekts- og formuesskatt

For inntektsåret 2025 legges til grunn det maksimale skatteøret som Stortinget vedtar.

4. Eiendomsskatt

For eiendomsskatteåret 2025 skal det skrives ut eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen, jfr. eiendomsskatteloven (esktl.) § 3 a.

Ved utskrivning av eiendomsskatt på boliger skal Skatteetatens formuesgrunnlag benyttes (esktl. § 8 C-1).

Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2025 settes til 7,0 promille (esktl. § 11 første ledd). Skattesats for boligeiendommer og fritidseiendommer settes til 4,0 promille (esktl. §§ 11 første ledd og 12 bokstav a).

Eiendomsskatten blir skrevet ut fleksibelt med 1, 3, 6 eller 12 terminer (esktl. § 25 første ledd).

5. Låneopptak

Åmot kommune tar opp inntil kr. 37 520 000,- i lån til finansiering av investeringer jf. Kommunelovens § 15-15 første ledd.

Åmot kommune tar opp kr 10 000 000,- i lån til videre utlån (startlån).

6. Avgifter, gebyrer og egenbetalingsordninger

1. Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger fastsettes ut fra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer. Betalingssatsene for kommunale tjenester i 2025 fastsettes i henhold til gebyrregulativ slik det kommer frem av vedlagte økonomiplan.
2. Dersom gebyr eller brukerbetaling ikke er fastsatt i vedlegg kan prisen reguleres med inntil konsumprisindeksens totalindeks for 2024.
3. Selvkostgraden er 100 % for alle gebyrområder innen vann, avløp, renovasjon, septikrenovasjon, slam-behandlingsanlegg, byggesaker, private planer oppmåling og eierseksjonering.

7. Ubrukte investeringsmidler

Ubrukte investeringsmidler fra 2024 vedtas overført for bruk i 2025 for enkelte vedtatte, igangsatte og ikke igangsatte prosjekter.

Hovedutvalg for helse og omsorgs behandling i møte 26.11.2024:

Forsalg til vedtak- Arne Hansen (AP):

Lønnsbudsjettet for sektoren er på godt over 180 millioner. Derfor er det nødvendig å arbeide målrettet med organisasjonskulturen, økt nærvær, redusert vikarbruk, samt større stillingsprosenter må prioriteres både i 2025 og i økonomiplanperioden.

De politiske nivåene må holdes løpende orientert om dette arbeidet.

Votering: Enstemmig vedtatt

Vedtak i Hovedutvalg for helse og omsorg 26.11.2024:

Lønnsbudsjettet for sektoren er på godt over 180 millioner. Derfor er det nødvendig å arbeide målrettet med organisasjonskulturen, økt nærvær, redusert vikarbruk, samt større stillingsprosenter må prioriteres både i 2025 og i økonomiplanperioden.

De politiske nivåene må holdes løpende orientert om dette arbeidet.

Hovedutvalg for oppvekst og kulturs behandling i møte 25.11.2024:

Kommunedirektør, Stein Halvorsen gjennomgikk forslag til Økonomiplan for 2025-2028. Presentasjonen følger vedlagt.

Hovedutvalget tar budsjettforslaget til orientering

Votering: Enstemmig vedtatt

Vedtak i Hovedutvalg for oppvekst og kultur 25.11.2024:

Hovedutvalget tar budsjettforslaget til orientering

Hovedutvalg kommunalteknikk og arealplanleggings behandling i møte 25.11.2024:

Kommunedirektørens forslag tas til orientering

Votering: Enstemmig vedtatt

Vedtak i Hovedutvalg kommunalteknikk og arealplanlegging 25.11.2024:

Kommunedirektørens forslag tas til orientering

Hovedutvalget for landbruk og utmarks behandling i møte 26.11.2024:

Hovedutvalg for landbruk og utmark tar Årsbudsjett 2025 – økonomiplan 2025-2028 til etterretning.

Votering: Enstemmig vedtatt

Vedtak i Hovedutvalget for landbruk og utmark 26.11.2024:

Hovedutvalg for landbruk og utmark tar Årsbudsjett 2025 – økonomiplan 2025-2028 til etterretning.

Eldrerådets behandling i møte 26.11.2024:

Reidun Vie orienterte

Kommunedirektørens forslag tatt til orientering

Votering: Enstemmig vedtatt

Vedtak i Eldrerådet 26.11.2024:

Kommunedirektørens forslag tatt til orientering

Ungdomsrådets behandling i møte 25.11.2024:

Kutt av lærere på ungdomsskolen gir ikke mening siden det allerede oppleves en konstant mangel på lærere og assistenter, dette kommer til å skape problemer neste år når et nytt kull kommer inn på ungdomstrinnet, blant annet med elever med større behov.

Votering: Enstemmig vedtatt

Vedtak i Ungdomsrådet 25.11.2024:

Kutt av lærere på ungdomsskolen gir ikke mening siden det allerede oppleves en konstant mangel på lærere og assistenter, dette kommer til å skape problemer neste år når et nytt kull kommer inn på ungdomstrinnet, blant annet med elever med større behov.

Rådet for personer med nedsatt funksjonsevnes behandling i møte 25.11.2024:

Uttalelse fra rådet:

Rådet har tidligere bedt om en status i forhold til universell utforming i og av kommunens bygningsmasse, for å kunne komme med konkrete råd. Dette sluttet kommunestyret seg til ved budsjettbehandlingen for 2024.

Ingenting har skjedd i saken.

Vi ser frem til at dette prioriteres tidlig i 2025.

Kulturhuset er mye besøkt. For folk med hørselsutfordringer er det mye dårlig akustikk i mange rom. Dette bør det avsettes midler til slik at forholdene bedres.

Personer med funksjonsnedsettelse har i mange sammenhenger behov for ekstra tilrettelegging og innsats. Her er frivilligheten en viktig bidragsyter, derfor viktig at det legges til rette for at frivilligheten blir møtt med stor positivitet og velvilje.

Votering: Enstemmig vedtatt

Vedtak i Rådet for personer med nedsatt funksjonsevne 25.11.2024:

Rådet har tidligere bedt om en status i forhold til universell utforming i og av kommunens bygningsmasse, for å kunne komme med konkrete råd. Dette sluttet kommunestyret seg til ved budsjettbehandlingen for 2024.

Ingenting har skjedd i saken.

Vi ser frem til at dette prioriteres tidlig i 2025.

Kulturhuset er mye besøkt. For folk med hørselsutfordringer er det mye dårlig akustikk i mange rom. Dette bør det avsettes midler til slik at forholdene bedres.

Personer med funksjonsnedsettelse har i mange sammenhenger behov for ekstra tilrettelegging og innsats. Her er frivilligheten en viktig bidragsyter, derfor viktig at det legges til rette for at frivilligheten blir møtt med stor positivitet og velvilje.

Formannskapets behandling i møte 27.11.2024:

Forslag fra Senterpartiet v/Ole Gustav Narud:

1. Aktivitetspark Kappahallen gjennomføres ikke. Driftskostnadene, og ansvaret for drift av tilbudet over tid, er ikke utredet. Investeringsbudsjettet for 2025 reduseres tilsvarende.
2. Låneopptak reduseres med 9 millioner kroner tilsvarende redusert investering i Kappahallen
3. Oppstart av investering i Helsehus forskyves fra 2026 til 2027. Økonomiplanen endres tilsvarende
4. Barnehagetilbud i Osen opprettholdes. Avstandene fra grendesamfunnet til kommunesenteret er så store at kommunen må ha et tilbud til de minste barna for å kunne opprettholde bosettingen i grendene. Administrasjonen utreder alternative modeller for å løse denne oppgaven.

Votering: 2 for(SP), 5 mot. Kommunedirektørens forslag står.

Vedtak i Formannskapet 27.11.2024:

De hovedprioritering og mål som ligger til grunn i kommuneplanens handlingsdel, og som er videreført i økonomiplan 2025-2028, vedtas som retningsgivende for kommunens ressursbruk og prioriteringer.

Årsbudsjettet er bindende for kommunestyret og underordnede organ.

1. *Driftsramme*

1. Driftsbudsjettet for 2025 vedtas som vist i Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd og Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd slik de kommer frem i vedlegg til økonomiplanen.

2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta korrigeringer av korrekturmessig art i dokumentet samt avstemme årsbudsjett 2025 for mindre tekniske korrigeringer.

2. Investeringsramme

Investeringsbudsjettet for 2025 vedtas som vist i Bevilgningsoversikter investering etter § 5-5 første ledd og Bevilgningsoversikter investering etter § 5-5 andre ledd slik de kommer frem i vedlegg til økonomiplanen.

3. Inntekts- og formuesskatt

For inntektsåret 2025 legges til grunn det maksimale skatteøret som Stortinget vedtar.

4. Eiendomsskatt

For eiendomsskatteåret 2025 skal det skrives ut eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen, jfr. eiendomsskatteloven (esktl.) § 3 a.

Ved utskrivning av eiendomsskatt på boliger skal Skatteetatens formuesgrunnlag benyttes (esktl. § 8 C-1).

Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2025 settes til 7,0 promille (esktl. § 11 første ledd). Skattesats for boligeiendommer og fritidseiendommer settes til 4,0 promille (esktl. §§ 11 første ledd og 12 bokstav a).

Eiendomsskatten blir skrevet ut fleksibelt med 1, 3, 6 eller 12 terminer (esktl. § 25 første ledd).

5. Låneopptak Åmot kommune tar opp inntil kr. 37 520 000,- i lån til finansiering av investeringer jf. Kommunelovens § 15-15 første ledd. Åmot kommune tar opp kr 10 000 000,- i lån til videre utlån (startlån).

6. Avgifter, gebyrer og egenbetalingsordninger

1. Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger fastsettes ut fra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer. Betalingssettsene for kommunale tjenester i 2025 fastsettes i henhold til gebyrregulativ slik det kommer frem av vedlagte økonomiplan.

2. Dersom gebyr eller brukerbetaling ikke er fastsatt i vedlegg kan prisen reguleres med inntil konsumprisindeksens totalindeks for 2024.

3. Selvkostgraden er 100 % for alle gebyrområder innen vann, avløp, renovasjon, septikrenovasjon, slam-behandlingsanlegg, byggesaker, private planer oppmåling og eierseksjonering.

7. Ubrukte investeringsmidler

Ubrukte investeringsmidler fra 2024 vedtas overført for bruk i 2025 for enkelte vedtatte, igangsatte og ikke igangsatte prosjekter.

Bakgrunn

I henhold til kommuneloven kapittel 14 økonomiforvaltning er det utarbeidet økonomiplan 2025-2028 og årsbudsjett for 2025.

Kommuneloven krever at økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise hvordan kommunestyrets langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale planer skal følges opp. Økonomiplan og årsbudsjett skal også vise kommunestyrets bevilgninger og de målene og prinsippene økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på.

Økonomiplan og årsbudsjett skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige. Balansekravet innebærer at budsjetterte inntekter minst må dekke budsjetterte utgifter. Realismekravet innebærer at budsjettet skal bygge på realistiske anslag over inntekter og utgifter. Begge kravene må være oppfylt for hvert enkelt budsjettår i økonomiplanperioden.

Statsforvalteren, som statlig tilsynsmyndighet, skal påse at kravene er oppfylt. Dersom budsjettet ikke oppfyller kravene kan statsforvalteren returnere budsjettet til kommunestyret med krav om at budsjettet behandles på nytt.

Årsbudsjettet er bindende for kommunestyret og underordnede organer.

Vurdering

Både årsbudsjettet og økonomiplan er underlagt krav til balanse og realisme. Statsforvalteren, som statlig tilsynsmyndighet, skal som sagt påse at kravene er oppfylt. Oppfylles ikke kravene kan Statsforvalteren i ytterste konsekvens underkjenne budsjettvedtaket og returnere det til kommunen med krav om ny behandling.

Den økonomiske situasjonen i norske kommuner er nå veldig alvorlig. Den er det i veldig ulik grad. Knappt noen eller ingen kommuner kan si at det ikke er krevende. Det gjelder også Åmot kommune. Kommune-Norge har levert jevnt over gode resultater over noen år nå. Det har i stor grad ikke handlet om at man har driftet i balanse, men at særskilt god skatteinntang har gitt positive økonomiske resultater. Det er ikke gjeldende for landet som helhet i 2024. Vi lever i en «dyrtid», det påvirker oss, og vil gjøre det framover. Oppgavene er omfattende, og ansvaret er stort. Mange oppgaver blir ikke kommunene kompensert for fullt ut. Noen av disse oppgavene har en høy kostnad. Vi kjenner på de demografiske endringene. Foreløpig har vi merket det mest gjennom færre på barn og unge. Det slår også veldig negativt ut i form av tapte rammeoverføringer.

Behovet for å endre, tilpasse og justere vil vi måtte leve med hele tiden. Det er viktig å jobbe på en slik måte at det ikke gir for store utslag. Det å bare jobbe med kortsiktige tiltak skaper over tid til slutt store utfordringer. Mange kommuner må nå ta i bruk veldig krevende og negative tiltak. Alle tiltak har selvsagt en konsekvens og betyr endring. Vi driver aldri slik at vi kan si at nå er det optimalt. Det er heller ikke slik at alle tiltak har en negativ konsekvens. Noen er både smarte og nødvendige.

Kommunedirektøren legger fram forslag på tiltak som ikke er uten konsekvens. Det er ikke noe krav at alle trenger å være enige om alle tiltak. Kommunedirektøren har vært opptatt av å finne tiltak som gir effekt over tid. Kommunedirektøren er ærlig på at noen av tiltakene er lettere å vedta enn å effektivisere. Det er i forslag til budsjett lagt opp til noe bruk av fond i 2025 for å høste effekt utover i økonomiplanen. En kommune er ikke statisk. Det dukker opp nye ting hele tiden. Oppgaver vi har et ansvar i forhold til, og som vi derigjennom må levere på. Oppgaver som har en kostnad. Slik er det, og slik kommer det til å forbli.

Kommunedirektøren er oppfatt av at vi har en noenlunde lik oppfatning av verden, hvor Åmot kommune står og hvor vi vil. Administrativt har vi brukt ressurser og investert i ett leder- og medarbeiderutviklingsprogram. Det har gitt oss tilgang på noen felles verktøy. Det er kultur og teambygging. Kommunedirektøren er av den oppfatning av det er et bra klima mellom politikk og administrasjon. Planverket skal peke kurs og retning, så vil det innenfor det være nyanser som speiler både litt ulike politiske preferanser, og det er naturlige skille mellom politikk og administrasjon.

Kommunedirektøren mener at rulleringen av kommuneplanens samfunnsdel blir veldig viktig. Den må ha både ambisjoner og samtidig sette en retning vi kan styre mot helt avhengig av hvem som styrer politisk (hovedgrepene) og at økonomien kan svinge over tid.

Forsvarsløftet vil påvirke Åmot kommune i stor grad framover. Hvor mye og i hvilken skala er litt tidlig å si enda. Vi har over 25 års erfaring og vet noe om hva som kreves. Det krevde veldig mye i perioden hvor Forsvaret etablerte seg. Det er nye forhold som vil kreves av oss framover.

Vi la om jobbingen med budsjett og spesielt økonomiplanen inn mot 2025. Det er for tidlig å gjøre en totalvurdering på hvordan det slår ut. Kommunedirektøren tror dette er fruktbar måte å jobbe på inn i framtiden.

Kommunedirektøren mener at både forslag til årsbudsjett og økonomiplan har en fornuftig tilnærming og at det vil gi nødvendige effekter for å rigge oss økonomisk bærekraft og et tjenestoomfang i tråd med vår demografi.

Det gjentas kanskje til det kjedsomme, men kommunedirektøren mener at det kun er sammen vi både løser oppgaver, tilpasser og tar de grep og endringer som kan være krevende, men som må gjøres løpende.

Driftsbudsjettet

Kommunens økonomi er i ubalanse. Driftsutgiftene er større enn driftsinntektene, og det er derfor foreslått omstillingstiltak som ved utgangen av økonomiplanperioden utgjør totalt 20 mill. kr. Foreslåtte tiltak kommer frem av vedlagte Årsbudsjett 2025 – økonomiplan 2025-2028, kapittel omstillingstiltak.

Tabellen nedenfor viser netto driftsresultat med videreføring av dagens drift, nye behov og omstillingstiltak og netto driftsresultat etter tiltak:

Tall i hele 1000	2 025	2 026	2 027	2 028
Netto driftsresultat før tiltak	22 941	10 856	13 653	18 572
Nye behov	1 200	1 370	1 370	1 370
Innsparingstiltak	-10 094	-17 295	-18 595	-19 395
Netto driftsresultat etter tiltak	14 047	-5 069	-3 572	547
Finansiert med bundne fond	-4 238	-4 238	-4 238	-4 238
Overfør til investering	1 300	1 300	1 300	1 300
Bruk (-)/avsetning (+) til disposisjonsfond	-11 108	8 008	6 511	2 392

Omstillingstiltakene som er foreslått skal sikre bedre balanse mellom inntekter og utgifter på varig basis, samtidig som stabilitet i tjenestene overfor innbyggere og næringsliv skal ivaretas.

Kommunedirektøren mener tiltakene som er foreslått ikke bare har økonomisk effekt, men at det er gode, langsiktige omstillinger som også faglig bidrar til at kommunen er bedre rustet til å møte fremtidige utfordringer.

Investeringsbudsjettet

Åmot kommune står ovenfor store investeringer framover. Vi har et sykehjem som lever på lånt tid. Et nytt «helsebygg» nesten uansett hvor nøkternt vi gjør det blir nok det største byggeprosjektet Åmot kommune har gjort og kommer til å gjennomføre. Vi snakker om et bygg som bygges i ett 50-års perspektiv. Det må rigges for å drifte tjenester på en god måte, som tar høyde for bruk av både den teknologien som allerede finnes og den som vil komme. Det må bygges slik at vi kan optimalisere tjenester, samhandlingen mellom tjenester og bruk av kompetanse helhetlig. Også når det gjelder VA vil det ligge behov framover. Noe vet vi om, noe kan komme som nye pålegg. Selv om dette er knyttet mot selvkost vil det påvirke kommunens totale låneramme.

Disse investeringene medfører at gjeldsgraden, med de svært usikre estimatene som er lagt inn, ender på 133 % ved utgangen av 2028. Dette er høyere enn kommunens vedtatte handlingsregel på 100 %. Høy lånegjeld bidrar også til økte renter og avdrag og ved utgangen av økonomiplanperioden ligger rente- og avdragsbelastningen på 10,5 % av kommunens driftsinntekter.

Eventuelle investeringer i et nytt «helsebygg» vil delvis bli finansiert med tilskuddsmidler fra Husbanken. Slike tilskudd utbetales når bygget står ferdig og er tatt i bruk. Mottatte tilskudd vil bli benyttet til nedbetaling av gjeld, og dermed bidra til redusert gjeldsgrad og lavere rente- og avdragsbelastning i et noe lenger perspektiv enn fremlagte økonomiplan.

Gebyrregulativet

Kommunestyret behandlet i sak 75/2024 Gjennomgang og evaluering av gebyrregulativet og vedtok at gebyrregulativet for budsjett 2025 innrettes i tråd med det som kom frem av vurderingene i saken.

I vurderingene ble det fastslått at fastleddet i vann- og avløpsgebyrene bør holdes på samme nivå som tidligere. Videre anses det hensiktsmessig og besparende at all utleie av lokaler til

møter og arrangementer styres til de lokalene som er bygd for slik aktivitet og at skolelokalene forbeholdes kun til aktiviteter som er relatert til skolen.

I tillegg til de vurderinger som ble lagt frem i sak 75/2024, er det i vedlagte gebyrreglement gjort justeringer i gebyrregulativet for utleie av lokaler i kulturhus, særskilt Storsalen, Veslesalen og Sandbeck kaféscene. Bakgrunnen for dette er et ønske om mer aktivitet i kulturhuset og en bedre tilrettelegging for at lokale lag og foreninger skal være i stand til å leie lokaler innenfor sine økonomiske rammer. Innspill fra Åmot kulturråd har også vært vurdert i denne sammenheng. Hensynet til mer aktivitet og bedre tilrettelegging for lokale aktører må balanseres mot kommunens behov for å få dekket sine faktiske utgifter til utleie av selve lokalet, men også til eventuelt leie av driftspersonell, utstyr og renhold.

I gebyrregulativet er det derfor foreslått at frivillige lag og foreninger i Åmot får leie både Storsalen, Veslesalen og Sandbeck kaféscene til halv pris. Det er også foreslått at kommunen ikke skal ha provisjon av salgsinntektene til frivillige lag og foreninger i Åmot.

Konklusjon

Kommunedirektøren legger fram et meget stramt, men det som fortsatt må kunne sies å være et forsvarlig budsjettforslag for 2025. Tiltakene i forslag til budsjett for 2025 henger nøye sammen med hele økonomiplanperioden og er tiltak som gir effekt over tid. Dette medfører behov for noe bruk av fond i 2025. Kommunedirektøren mener det er nødvendig for å høste varig økonomisk effekt utover i økonomiplanperioden.

Budsjettet gir lite rom for å trekke ut foreslåtte omstillingstiltak uten at det samtidig legges inn andre tiltak som kompenserer for den økonomiske virkningen av de tiltak som tas ut.

Alt har en konsekvens. Det betyr ikke at alle tiltak som foreslås har dramatiske negative konsekvenser. Vi snakker om ulik grad av konsekvenser. Noen tiltak vil kanskje også kunne ha muligheter i seg. Det er foreslått tiltak som tvinger oss over i nødvendig omstilling og tilpasning. Alle de tiltak som foreslås for å tilpasse driften er beskrevet og vurdert både faglig og økonomisk.